

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๕/๒๕๕๕

วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด กรณีนางสาวเพ็ญภา ไพศาลสุนิมิต จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด กรณีนางสาวเพ็ญภา ไพศาลสุนิมิต ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ซึ่งข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง ได้ความว่าผู้ถูกร้องได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อผู้ร้องภายในระยะเวลาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ โดยผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวัน คือ ภายในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อผู้ร้อง ผู้ร้องจึงมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

ผู้ถูกร้อง ชี้แจงว่าไม่เคยทราบมาก่อนว่า การดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เมื่อทราบก็ตั้งใจไว้ว่าจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อผู้ร้องภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งเพราะเห็นว่าการไล่หมดวาระการดำรงตำแหน่งแล้ว โดยไม่มีเจตนาหรือจงใจจะปกปิดหรือไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ต่อผู้ร้อง

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง ๗ เสียง ว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ แต่ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบดังกล่าว จึงเป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่ง และขอให้วินิจฉัยห้ามผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องปฏิบัติงานที่มูลนิธิจุฬาลงกรณ์ - พันธุ์ทิพย์ ตำแหน่งเลขานุการบริหาร สำนักงานประธานมูลนิธิ ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายและไม่เคยศึกษาในรายละเอียดของรัฐธรรมนูญ ไม่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาก่อน ตลอดจนไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองจึงไม่ทราบว่ากรณีที่ ได้ดำรงตำแหน่งนี้ต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อผู้ร้อง ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง ต่อมาเมื่อทราบว่า มีผู้ยื่น คำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ตรวจสอบความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรี ๑๐ คน ในกรณีดำรง ตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัท ผู้ถูกร้องเกิดความสงสัยจึงได้สอบถามกับบุคคลที่มีความรู้ทางด้าน กฎหมาย ทำให้ทราบว่า ผู้ถูกร้องต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในกรณีดำรงตำแหน่ง ที่ปรึกษา ซึ่งผู้ถูกร้องได้มีหนังสือชี้แจงเหตุผลต่อผู้ร้องว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และในเวลานั้นเป็นช่วงที่รัฐบาลของนายชวน หลีกภัย กำลังจะหมดวาระลง ผู้ถูกร้องตั้งใจจะยื่นบัญชี ทรัพย์สินและหนี้สินภายในสามสิบวันนับจากวันพ้นตำแหน่ง

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง... (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น”

ตามข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ และพ้นจากตำแหน่งเพราะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง การต่างประเทศออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องจึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๕) และมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง ภายในระยะเวลา ที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ ซึ่งบัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลา ดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง (๒) ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ฯลฯ” และวรรคสอง

บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง” ซึ่งผู้ถูกร้องยอมรับว่าไม่ได้ยื่นบัญชี ๑ ภายในสามสิบวันนับแต่ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรี และตามที่ได้วินิจฉัยแล้วว่าผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ต่อผู้ร้อง ครั้นเมื่อไม่ได้ยื่นภายในกำหนดเวลาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ จึงถือได้ว่าผู้ถูกร้องฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ การที่ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าไม่ทราบไม่เคยศึกษามาก่อนว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ นั้น จะอ้างไม่ได้เพราะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีมาเป็นเวลาถึง ๑ ปี ๗ เดือน นับว่าเป็นเวลานานสมควรที่จะต้องทราบ แม้รัฐมนตรีซึ่งผู้ถูกร้องเป็นที่ปรึกษาจะต้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องจึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตามคำร้องต่อไปว่า ผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด ข้อเท็จจริงได้ความว่าผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศที่ผู้ถูกร้องเป็นที่ปรึกษาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติเรื่องพ้นจากตำแหน่งกับการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง กรณีกระทำการฝ่าฝืนตามมาตรา ๒๕๕ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดขณะยังดำรงตำแหน่งอยู่ก็ต้องให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่โดยพ้นตำแหน่งเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันแล้วไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือจะพ้นนับแต่วันตรวจพบก็ได้ กรณีเช่นนี้ต้องนับระยะเวลาห้าปีนับแต่วันให้พ้นจากตำแหน่ง แต่ข้อเท็จจริงของเรื่องนี้ได้ความว่าผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ และไม่มีตำแหน่งใดๆ ให้พ้นอีกแล้ว จึงต้องนับระยะเวลาการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งจริงคือวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นางสาวเพ็ญนภา ไพศาลสุนิมิต ผู้ถูกร้องจงใจ
ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และ
ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔
เป็นต้นไป

พลโท จุล อติเรก
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ